

PAROHIA – COMUNITUNE ÎN HRISTOS¹

Pr. Gheorghe D. METALLINOS,
profesor emerit al Facultății de Teologie,
Universitatea Atenelor, Grecia²

În realitatea noastră bisericească, cea mai mică unitate, adică nucleul trupului bisericesc, este parohia. Ea se prezintă ca *adunare eubaristică*, în corelație, firește, cu Episcopia (Mitropolia), căreia îi aparține în mod organic, precum și ca *Biserică sobornicească* (întreaga Biserică) într-un anumit loc și timp. Credinciosul trăiește taina Bisericii în viața și realitatea parohiei lui. În cadrul ei, el își duce lupta desăvârșirii duhovnicești și se sfințește, se unește cu frații lui

---

¹ Conferință susținută de Pr. prof. Gheorghe Metallinos în Aula „Mihai Eminescu” a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pe 7 noiembrie 2012.

² Părintele profesor Gheorghe Metallinos s-a născut în 1940, în insula Kerkira (Corfu), unde a terminat școala primară, gimnaziul și liceul (1958). A studiat Teologia și Filologia clasică în cadrul Universității din Atena. După terminarea stagiului militar, a fost numit asistent universitar la catedra de Patrologie a Facultății de Teologie din Atena (1965). În perioada 1969-1975, a studiat Teologia, Filologia, Istoria, Filosofia și Sociologia în Germania de Vest, făcând între timp studii și cercetări în Arhivele din Anglia. Este doctor în Teologie (Atena, 1977), în Filosofie și Istorie (Köln, 1978). Pe când se afla la studii în Germania, a fost hirotonit preot (1971). Din 1984 și până în 2007 a fost profesor titular al Facultății de Teologie din Atena, unde a predat disciplinele *Istoria și viața dubovnicească în Răsăritul ortodox*, *Istoria și teologia cultului ortodox* și *Istoria bizantină*. De asemenea, a fost decan al Facultății de Teologie din Atena în perioada 2004-2007, iar în prezent este la pensie. Cunoscut ca predicator și om de o formație teologică excepțională atât în Grecia, cât și în străinătate, este membru al multor asociații științifice, reprezentând Biserica Greciei și a Ciprului la diferite congrese și întruniri ortodoxe sau interreligioase. De pildă, din 1978 și până în 1992 a fost reprezentant al Bisericii Ciprului în dialogul cu Federația Luterană Mondială. Opera lui de scriitor și teolog este bogată și variată, cuprinzând multe articole, studii și zeci de cărți. Dintre cărți amintim doar câteva: *Politica și Teologia*, *Biserica în lume*, *Parohia*, *Ortodoxia și caracterul grec*, *Elenismul ezitant*, *Elenismul luptător*, *Mărturia teologică a cultului bisericesc* etc. (n. trad.).

în Hristos, realizând continuu existența lui în Hristos, cu alte cuvinte, caracterul bisericesc al vieții lui. Prin urmare, cuvântul despre parohie și viața ei este, de fapt, și un cuvânt despre Biserica însăși și prezența ei în lume.

1. Biserica, iar în consecință și parohia, nu poate să existe fără Hristos Cel Unul și Adevărat, după cum nici nu poate să se sprijine pe o ideologie eretică, deoarece ea este neîntrerupt și indisolubil legată de Persoana lui Dumnezeu-Cuvântul, cu alte cuvinte, de Persoana Logosului lui Dumnezeu întrupat, adică a Mântuitorului Hristos. Biserica este Hristos Însuși (cap și trup), nu ca *un trup de creștini*, ci ca *trup al lui Hristos*. Toți credincioșii care participă la trupul lui Hristos, cler și popor, sunt în interiorul *trupului*, niciodată dincolo de trup. De aceea, orice concept de *supra-episcop* (cum este, de pildă, papa) sau *despotism* nu poate să aparțină vieții Bisericii.

O practică liturgică de la sfârșitul dumnezeieștii Liturghii înfățișează și exprimă realitatea hristocentrică a comuniunii în Hristos. Este vorba despre potrivirea Sfintelor Daruri în Sfântul Potir, după dumnezeiasca Împărtașanie. Slujitorul potrivește, adică adună, în Sfântul Potir ceea ce exista înainte pe Sfântul Disc: restul Mielului Hristos, păticia Născătoarei de Dumnezeu, cetele Sfinților și ale Îngerilor, membrii vii și morți pomeniți ai trupului lui Hristos, care au săvârșit împreună cu slujitorul dumnezeiasca Liturghie și Taina dumnezeieștii Euharistii, având în frunte pe episcop, care, chiar și absent trupește, reprezintă centrul văzut inteligibil al adunării. Centrul nevăzut este Însuși Hristos, Care în mod nevăzut este împreună cu noi și menține unitatea Bisericii locale. În interiorul Sfântului Potir, trupul individual al lui Hristos devine acum unul cu trupul Său de comuniune. Locala comuniune în Hristos a credincioșilor este acum realizată în Sfântul Potir, adică unită pe verticală cu Dumnezeu, prin Hristos, dar și pe orizontală, ca o unire în Hristos a tuturor membrilor trupului între ei. Nu există o mai deplină și mai desăvârșită exprimare a instituției Bisericii [decât acest fapt], iar, în consecință, și a parohiei.

2. Însă cum este structurată viața parohiei, conform Tradiției noastre ortodoxe? Constituirea parohiei se face, dintru început, cu un singur și unic scop: mântuirea membrilor ei, adică îndumnezeirea lor. Acest scop trebuie să rămână statornic și neschimbat în toate veacurile, [căci în caz] contrar, nu se poate vorbi despre Biserica-

parohie. Viața parohiei se dezvoltă ca și comuniune în Hristos, atunci când sunt respectate premisele care au fost valabile la constituirea Bisericii apostolice după Cincizecime. Aceste premise le exprimă cunoscutele pericope de la Fapte 2, 42-47³ și 4, 32-37⁴. Sfinții apostoli, după cum citim în aceste pericope, și toți primii creștini „stăruiau în învățătura apostolilor, în împărțirea bunurilor, în săvârșirea dumnezeieștii Euharistii și în rugăciuni”. Acestea reprezintă hotarele vieții în Hristos, așa cum sunt rânduite prin iluminarea Sfântului Duh. Viața primilor creștini avea, așadar, următorul cadru: *predica apostolică*, adică învățătura credinței, *întâmpinarea nevoilor materiale ale credincioșilor*, *taina dumnezeieștii Euharistii*, ca centru absolut al vieții în Hristos, și *cultul*, prin care este formată această viață și este făurit modul viețuirii în Hristos. Acest mod de viețuire, însă, este posibil numai atunci când credincioșii izbutesc părăsirea lumii (*lepădarea* de ea) și *unirea* lor cu Hristos, după cum mărturisim în slujba Sfintei Taine a Botezului. Biserica a rămas străină atât față de Iudaism, cât și față de lumea neamurilor⁵, [păstrând] o dimensiune de sine stătătoare și independentă, fără nici o dependență, am spune în zilele noastre, față de sistemele ideologice și social-politice ale oricărei epoci, care subjugă lumea, îndepărtând-o de Hristos și de harul Său.

Viața în Hristos înseamnă oferirea întregii noastre vieții lui Hristos, conform cuvântului cultului nostru: „Pe noi înșine și unii pe

---

³ „Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărțire, în frângerea pâinii și în rugăciuni. Și tot sufletul era cuprins de teamă, căci multe minuni și semne se făceau în Ierusalim prin apostoli și mare frică îi stăpânea pe toți. Iar toți cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște. Și își vindeau bunurile și averile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare. Și în fiecare zi stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii, laudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul. Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se măntuiau.”

⁴ „Iar inima și sufletul mulțumii celor ce au crezut erau una și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște. Și cu mare putere apostolii mărturiseau despre Învierea Domnului Iisus Hristos și mare har era peste ei toți. Și nimeni nu era între ei lipsit, fiindcă toți câți aveau țărini sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute. Și-l puneau la picioarele apostolilor. Și se împărțea fiecăruia după cum avea cineva trebuință. Iar Iosif, cel numit de apostoli Barnaba (care se tâlcuiește «fiul mângâierii»), un levit, născut în Cipru, având țarină și vânzând-o, a adus banii și i-a pus la picioarele apostolilor.”

⁵ Adică nu s-a identificat cu vreo națiune anume (*n. trad.*).

alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. „Toată viața noastră... să o dăm” înseamnă „să o dăm” și pe cea duhovnicească, dar și pe cea material-trupească. În Biserică este primit întregul om (suflet și trup), împreună cu toată viața lui. De aceea, nici nu sunt despărțite problemele duhovnicești de cele materiale ale omului. Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ne fac cunoscută o politică creștină în interiorul trupului lui Hristos, care preia și împlinirea nevoilor materiale ale credincioșilor. Acest fapt este pecetluit prin alegerea celor șapte⁶, care au fost hirotoniți nu ca diaconi slujitori pentru slujbele Bisericii, ci ca *slujitori (miniștri)* privind nevoile materiale ale credincioșilor. În felul acesta îi văd Sinoadele și Sfinții noștri Părinți pe cei șapte. Însă noi am pierdut astăzi această slujire și am predat-o stăpânilor lumii acesteia, care nu au nici o legătură cu Hristos și cu Evanghelia Sa. Așa s-a ajuns la faptul ca Biserica să fie considerată o chestiune spiritualistă, iar viața noastră în ea, adică în Biserică, să fie percepută doar ca o luptă de realizare materială. Dacă nu vom regăsi această dimensiune uitată a vieții trupului Bisericii, în zadar vom încerca ca sufletul nostru să fie sfințit de Hristos, de vreme ce trupul și viața noastră materială le vom preda diavolului și organelor lui.

Prin urmare, Hristos ia și mântuiește pe omul întreg, ca pe o unitate psihosomatică. După Sfântul Grigorie Teologul, Hristos întreg, ca Dumnezeu-Om, l-a luat pe omul întreg, adică suflet și trup, și Dumnezeu întreg S-a unit cu omul întreg, pentru ca să dăruiască mântuirea omului întreg⁷. În Noul Testament, prin slujirea celor șapte (diaconi)⁸, care era un fel de slujire politică, adică socială, și prin instituția bunurilor comune⁹ și a străngerii de ajutoare¹⁰, Biserica a luat forma unei viețuiri comune în Hristos, adică a unei societăți ecumenice independente cât privește întreaga viață a omului.

3. Integrarea totală a omului în trupul lui Hristos nu depinde, însă, de o simplă hotărâre a omului, doar de voința lui. Acest fapt

⁶ Vezi Fapte 6.

⁷ „El întreg m-a luat pe mine întreg și întreg S-a unit cu întregul, ca să dăruiască întregului mântuirea” (PG, 37, 181-184; text citat și de Sfântul Ioan Damaschinul, vezi PG, 94, 1005).

⁸ Vezi Fapte 6.

⁹ Vezi Fapte 2 și 4.

¹⁰ Vezi Gal. 2, 10; I Cor. 16, 2 etc.

are anumite premise fundamentale și inviolabile. Nu este ceva asemănător cu integrarea într-o anumită asociație sau corporație, unde sunt suficiente îndeplinirea unor formalități tipice și împlinirea sau respectarea unor anumite convenționalisme. Nu se sprijină, cu alte cuvinte, pe acțiuni și fapte exterioare. Participarea la comuniunea în Hristos cere prelucrări interioare pentru om, după cum vedem chiar în Noul Testament. Este necesară, așadar, abordarea corectă a acestei comuniuni, aș spune mai degrabă abordarea sfânt-duhovnicească, care este asigurată numai prin Sfinții Părinți și nu printr-o hermeneutică universitară seacă. În afara cercului celor îndumnezeiți, Sfânta Scriptură rămâne „o carte pecetluită cu șapte peceti”¹¹, adică întru totul incomprehensibilă. Acest lucru se petrece adesea, din nefericire, și cu noi, clericii și teologii, când nu avem pentru studiul Sfintei Scripturi premise patristice-tradiționale, ci lumești. Fără Sfinții Părinți, Sfânta Scriptură rămâne neinterpretată și de neînțeles, pentru că Sfânta Scriptură este o carte a Bisericii, vorbește limba Bisericii și doar membrii autentici ai Bisericii, adică cei îndumnezeiți, sfinții, cunosc limba Sfintei Scripturi, așa cum spunea părintele de vrednică amintire Gheorghe Florovsky.

Din Noul Testament, prin hermeneutica patristică, învățăm cum se făcea în primele secole inițierea, catehizarea introductivă a celor ce veneau în Biserică. Conform canonului al VII-lea al Sinodului al II-lea ecumenic, cineva se numea creștin din prima zi, deși nu participa, fiind catehumen, la viața tainică a Bisericii. Nu știu cum va reacționa fiecare dintre noi, înștiințat că cei mai cunoscuți sfinți ai noștri, Vasile cel Mare și Grigorie Teologul, erau numiți și trăiau ca niște creștini în Atena, dar nu se împărtășeau, din moment ce nu primiseră încă Botezul! În zilele noastre, după ce s-a generalizat Botezul la vârsta prunciei, se consideră de la sine înțeleasă calitatea creștină și dreptul de a participa cineva la dumnezeiasca Împărtășanie, chiar dacă după Botez, cum se întâlnește la mulți, [persoana respectivă] s-a îndepărtat cu totul de viața în Hristos. Era botezat, însă, după ce era introdus în practica *curățirii inimii* lui de patimi, cu ajutorul duhovnicului său (așa cum se face astăzi în mănăstiri), pentru a putea să primească în continuare *iluminarea Sfântului Dub*, adică *botezul Dubului*¹² întru inima sa. Botezul pruncilor exista într-adevăr,

---

¹¹ Apoc. 5, 1.

¹² Fapte 1, 5.

dar se făcea doar în familiile creștine la care existau premisele necesare, astfel încât pruncii cei botezați să-și poată continua viața în Hristos alături de duhovnicul lor și în cadrul propriilor familii.

De asemenea, în zilele noastre sunt de neînțeles exorcismele care se citeșc la catehizarea ce precedă slujba Botezului. Prin standardizarea pe care au luat-o, catehizarea și Botezul au fost unite într-o singură slujbă, iar exorcismele sunt auzite ca niște cuvinte magice pentru cei prezenți, mai ales pentru părinții pruncului și nașii lui, care sunt, de obicei, creștini după identitate¹³ și doar atât. Nu înțelege nimeni sensul real al exorcismelor și motivul existenței lor. Însă, acestea erau încununarea luptei catehumenului de a învăța cum să se opună și să învingă deplin viclesugurile diavolului, alături de duhovnic, catehetul său, pe baza celor trei Evanghelii prebaptismale (sinoptice)¹⁴. Evanghelia după Ioan, fiind duhovnicească, era predată noilor iluminați după primirea Botezului. De aceea, până și astăzi în practica noastră liturgică se citește Evanghelia după Ioan, începând de la Sfintele Paști și în perioada următoare (în noaptea Sfintelor Paști erau botezați catehumenii). Toate acestea, standardizate, au devenit deja necunoscute. Și acestea sunt doar câteva exemple.

4. După episcop, principalii părinți și învățători duhovnicești erau preoții. Dar chiar și mireni, cum se petrece astăzi cu monahii care nu au primit încă Sfânta Taină a Hirotoniei. Deoarece cei care treceau stadiul curățirii și ajungeau la stadiul iluminării Sfântului Duh erau înduhovniciți, adică purtători de Sfântul Duh (πνευματοφόροι). De aceea și Botezul era numit „lumină” și „iluminare”. Catehizarea nu era o simplă transmitere de cunoștințe religioase, pe care catehumenul era chemat să le aplice. Ea era introducere, inițiere și integrare într-o viață, în viața cea în Hristos, adică într-o nouă viață, străină față de viața lumii. Dacă am dori să găsim astăzi ceva asemănător, am putea să luăm ca exemplu o mănăstire ortodoxă și intrarea noastră în ea. Fratele de mănăstire (δόκιμος) este, păstrând analogiile, catehumenul Bisericii primare. Din lupta lui de a se integra în viața monahală putem să înțelegem, în mod analogic, ce însemna în primele secole intrarea în Biserică.

¹³ Adică numai prin faptul că au primit Botezul, dar fără să lucreze la desăvârșirea lor duhovnicească (*n. trad.*).

¹⁴ Evanghelia după Matei, cea după Marcu și cea după Luca (*n. trad.*).

În viața bisericii sau a parohiei locale, importanță primordială o are părintele înduhovnicit, duhovnicul, după cum se va numi mai târziu, care coincide, de obicei, cu preotul paroh. În jurul părintelui duhovnic se strâng fiii lui duhovnicești (desigur, în Biserică există și cuvioase maici înduhovnicite, care își asumă și ele aceeași misiune înaltă). Părinții duhovnici¹⁵, cărora li se adaugă și maicile înduhovnicite, realizează cea de a doua naștere, în Hristos, despre care a vorbit Domnul Iisus Hristos lui Nicodim, ucenicul Său din noaptea¹⁶, adică renașterea duhovnicească a credinciosului. Un părinte duhovnicesc nu este doar învățător, pedagog, ci cel sau cea care naște din nou pe om. Acest fapt îl subliniază Sfântul Apostol Pavel, părinte duhovnicesc pentru mulți din timpul său: „Căci de ați avea mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți; căci eu v-am născut prin Evanghelia în Iisus Hristos”¹⁷. Sfântul Apostol Pavel ne dă și coordonatele paternității duhovnicești: *în Hristos*, cu alte cuvinte, un părinte duhovnicesc renaște pe fiii duhovnicești nu ca fiind ai lui, ci ai lui Hristos, fiind mai întâi el însuși renăscut; și *prin Evangheli*e, adică prin metoda de mântuire pe care Hristos o oferă în predica Sa. Duhovnicul în Hristos creează oameni duhovnicești. Dar din acest punct reiese necesitatea de a se lămuri, într-un fel mai pe larg, conceptul de „înduhovnicit”¹⁸.

În limbajul bisericesc, „înduhovnicit” nu este cel cultivat intelectual, adică intelectualul, ci cel ce are pe Sfântul Duh în el, cu alte cuvinte, cel ce a ajuns să fie „templu al Sfântului Duh”, adică purtător al Duhului Sfânt. Duhovnicești sau înduhovniciți sunt cei îndumnezeiți, sfinții. De aceea, în Ortodoxie nu sunt recunoscuți ca sfinți, pur și simplu, marii învățători ai neamului, chiar dacă sunt cunoscuți ca niște creștini bine-credincioși, ci câți au ajuns la iluminarea Sfântului Duh și au dat semne palpabile pentru acest fapt (harisme, minuni, moaște nestrucate etc.). Însă această cale (a celor duhovnicești) spre îndumnezeire nu este destinația celor puțini, doar a unei

¹⁵ Fiind ei, așadar, înduhovniciți (*n. trad.*).

¹⁶ Vezi Ioan 3.

¹⁷ I Cor. 4, 15.

¹⁸ De menționat că în limba greacă prin termenul *πνευματικός*, *-ή*, *-όν* se exprimă atât sensul de „duhovnicesc”, cât și cel de „înduhovnicit”, de unde denumirea de *πνευματικός πατήρ*, care poate însemna „părinte duhovnicesc” sau „înduhovnicit”, dar și „părinte duhovnic” (*n. trad.*).

elite din Biserică, ci a tuturor credincioșilor. Destinația fiecărui credincios în Ortodoxie este să ajungă la îndumnezeire, să devină Dumnezeu după har. Acest obiectiv îl are și lucrarea parohiei, [menită] să devină loc de lucrare a sfințeniei și spital duhovnicesc pentru fiecare creștin.

Oricine va ajunge la iluminarea sfânt-duhovnicească dobândește iubirea cea adevărată și dezinteresată, putând să se integreze așa cum se cuvine în comuniunea fraților săi. Prin urmare, cel ce are întru inima lui casnic pe Sfântul Duh este un membru adevărat al trupului lui Hristos; în mod diferit, el rămâne continuu catehumen („omul simplu” al Epistoliei către Corinteni), chiar dacă primește, mecanic și formal, toate Tainele Bisericii... Cuvântul Sfântului Apostol Pavel este categoric: „Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui”¹⁹. În mod contrar, cel ce a primit cercetarea Sfântului Duh²⁰, unul ca acesta are, conform aceluiași sfânt apostol, indici palpabili ai prezenței Sfântului Duh întru inima lui, rugăciunea minții, adică rugăciunea neîncetată a Sfântului Duh²¹ întru inimă: „Și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, Care strigă: Avva, Părinte!”²². În acel moment, Sfântul Duh „Se roagă cu suspine negrăite”²³ în inima credinciosului.

Integrarea în viața sfânt-duhovnicească reprezintă o premisă fundamentală și imuabilă pentru încorporarea corectă în viața bisericii-parohie. Fiindcă viața duhovnicească este o premisă și a sociabilității corecte. Virtuțile sociale nu pot să fie niciodată realizări individuale ale voinței omului, ci roade ale Sfântului Duh, după mărturia Sfântului Apostol Pavel: „Iar rodul Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea”²⁴. Acolo unde nu este invocat și trăit Sfântul Duh, nu există nici rodul Lui. Creștinismul redus la datini și o simplă moștenire, care sub această formă greșită s-a impus, cu trecerea veacurilor, în viața noastră, reprezintă cauza stării anormale din zilele noastre, când cuvântul lui Hristos, „cunosc pe ale Mele”, adică pe oile Mele,

¹⁹ Rom. 8, 9.

²⁰ Adică vizita și rămânerea Sfântului Duh întru el (*n. trad.*).

²¹ I Tes. 5, 17: „Rugați-vă neîncetat!”.

²² Gal. 4, 6.

²³ Rom. 8, 26.

²⁴ Gal. 5, 22-23.

altfel spus, pe cei credincioși Lui, „și ale Mele Mă cunosc pe Mine”²⁵, și-a pierdut importanța în viața parohiei noastre.

5. Pe baza referinței la spiritualitatea ortodoxă, exprimată mai sus, înțelegem mai bine locul clericilor în viața parohiilor noastre. În continuare, voi sublinia câteva aspecte ale acestui subiect.

În primele secole, clerici deveneau cei înduhovniciți, adică cei iluminați de Sfântul Duh și nu pur și simplu cei morali și educați. Să nu uităm că cei mai mari eretici (de pildă, Arie) erau, cât privește cele exterioare, morali și ireproșabili. Însă ei nu erau purtători ai Sfântului Duh (*πνευματοφόροι*). Ortodox nu este cel moral și, în mod teoretic, cel ce nu este eretic, ci cel ce are salășluirea Sfântului Duh întru inima lui, cel îndumnezeit. Doar unul ca acesta pășește întru adevărul iluminării dumnezeiești. De aceea, voi propune cu smerenie că este mai bine să nu fie acoperite golurile de preoți, dacă nu se vor găsi în locul celor înduhovniciți, conform înțelesului patristic al Bisericii, cel puțin oameni cu pocăință, smerenie, rugăciune și bogați în experiențe duhovnicești pe lângă mănăstiri. Hirotonia nu iluminează în mod magic; [din contră, ea] presupune că cel ce primește hirotonia are deja iluminarea sfânt-duhovnicească. Cel necurățit și neiluminat în modul sfânt-duhovnicesc devine purtător al unei poveri și nu purtător al harului. Chiar dacă Dumnezeu lucrează și prin cei nevrednici, după cum ne liniștește Sfântul Ioan Gură de Aur, totuși, cei ce nu sunt curățiți nu pot să devină tămăduitori și medici ai celor necurați²⁶, din moment ce ignoră metoda curățirii, a tămăduirii, și sunt fără de gustarea experienței sfânt-duhovnicești.

Cei ce țin Ortodoxia în lumea zilelor noastre sunt sfinții. Aceștia rămân medicii noștri, prin cuvintele lor (texte patristice și liturgice), prin sfintele lor moaște, prin minunile lor.

6. Integrarea în viața parohiei nu înseamnă, însă, doar ea o mare hotărâre din viața credinciosului. Chiar mai mare strădanie cere rămânerea lui în viața parohiei. Iar acest lucru se realizează doar printr-o singură metodă, asceza, care este legată de viața sfânt-duhovnicească. Acesta este singurul mod de rămânere în trupul lui Hristos și acest lucru l-a cerut Hristos Însuși, zicând că „împărăția

²⁵ Ioan 10, 14.

²⁶ Vezi cuvântul Mântuitorului: „Doctore, vindecă-te mai întâi pe tine însuși!” (Luca 4, 23).

cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea²⁷. Cu alte cuvinte: harul lui Dumnezeu cere străduință, silință și câți cultivă această străduință/silință pun mâna pe Împărăția cerurilor. Însă, străduința/silința aceasta nu se îndreaptă către ceilalți și către mediul credinciosului, ci către credinciosul însuși. Este singura silință (βία) pe care o cunoaște Biserica lui Hristos, pentru că Hristos nu Se referă la faptul ca cineva să silească, să forțeze pe ceilalți, ci să se silească pe sine însuși spre trăirea vieții sfânt-duhovnicești. De aceea, asceza reprezintă ființa vieții în Hristos și cale permanentă de pocăință, care îl face pe om primitiv al harului. Fără post, rugăciuni, pocăință, fapte de iubire și de slujire nu poate cineva să fie creștin ortodox. Iar fără harul necreat al lui Dumnezeu, omul este mort duhovnicește și nu poate să trăiască viața lui Hristos, nici să fie membru activ al Bisericii locale.

Se cuvine să se precizeze că nevoința ascetică a credinciosului, adică postul, privegherea, rugăciunea, după cum spun sfinții din experiența lor, nu are ca țintă îmbunătățirea caracterului omului din punct de vedere moral, ci are ca scop mortificarea modului de viață și de cugetare individualist și identificarea credinciosului cu voia lui Hristos²⁸. Plinătatea și desăvârșirea ascezei sunt posibile mai ales în comuniunea parohiei monahale, adică în mănăstire. Dar asceza nu reprezintă o cerință doar pentru monahi, ci și pentru fiecare credincios care se află în lume. Există creștini mireni care avansează în viața sfânt-duhovnicească la fel ca monahii sau înaintează chiar mai mult. Monahismul și viața parohiei monastice, adică a mănăstirii, reprezintă în mod permanent un indice al căii spre autenticitatea vieții în Hristos și plinătatea ascezei. Monahismul menține Creștinismul ca pe o revoluție duhovnicească permanentă în lume și în istorie, păzindu-l de pericolul secularizării, care duce la moartea duhovnicească, adică la moartea atât a parohiei, cât și a credincioșilor.

7. Este, însă, cunoscut faptul că și viața ortodocșilor noștri, așa cum se observă, de pildă, în țările noastre, Grecia și România, a deviat de la acest mod de viață, deoarece ne-am închis în viața lumii și respirăm amintirile ei otrăvitoare. Așadar, întrebarea este: ce poate să se facă pentru regăsirea și redobândirea identității noastre? Cum

²⁷ Matei 11, 12 (*ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ οἱ βιασταὶ ἀρπάξουσιν αὐτήν*).

²⁸ Vezi Filip. 2, 5: „Gândul acesta să fie în voi, care era și în Iisus Hristos”.

vom retrăi, cu alte cuvinte, viața parohială în mod ortodox, în cadrul coordonatelor politice, civilizatorii și sociale din zilele noastre. De altfel, acest fapt reușește să-l facă Ortodoxia în fiecare epocă, în persoanele sfinților ei, desigur, și a celor ce urmează calea lor. Primul pas în această mișcare este să cunoaștem noi, ortodocșii, autentică viață ortodoxă, iar acest lucru se înfăptuiește prin contactul continuu și direct cu tradiția patristică.

Doar în mod patristic se poate înțelege că scopul principal al parohiei nu trebuie să fie redus numai la realizarea unei anumite lucrări sociale sau filantropice sau la săvârșirea de slujbe și ceremonii somptuoase, ci se cuvine ca parohia să fie un un loc viu și activ de lucrare a mântuirii. În acest cadru trebuie să fie inclusă și lucrarea parohiei, de iubire și de filantropie, pentru ca această lucrare să se afle în harul lui Hristos și să fie de folos atât celui ce o înfăptuiește, cât și celui ce o primește. De altfel, este necesar faptul ca parohia noastră să nu mai fie considerată un loc de întâlnire ocazională, ci să devină centrul absolut al vieții noastre, așa cum a fost timp de atâtea secole la toate neamurile ortodoxe. Locașul de cult, după cum se arată istoric, lucrează în istoria fiecărui neam, ca biserica centrală dintr-o mănăstire. În mănăstirea ortodoxă există o permanentă interconectare între Sfânta Masă, masa hranei materiale și chilia monahului. Funcțiunea lăcașului de cult se continuă în funcțiunea mesei hranei materiale și a chiliei monahului. Așa și în societatea creștină, Liturgia lăcașului de cult este continuată în casa fiecărui enoriaș, care este transformată în „biserica cea de acasă” (Sfântul Ioan Gură de Aur).

Unitatea dintre viața sfânt-duhovnicească și cea social-politică este viața firească a credinciosului ortodox. Acest fapt îl exprimă în realitatea grecească *Slujba de sfințire* pentru sediul unei instituții publice și sociale. În rugăciunea specifică din această slujbă se spune despre stăpânitorii noștri: „Tu ne-ai dat stăpânitori după inima noastră... . Fă-i pe aceștia slujitori în bine... . Să slujească ei și nu să fie sluiți; să nu conducă ei prin noi, ci Tu să ne conduci prin ei...”. Când conducătorii aleși (și nu impuși) nu sunt slujitori și servitori ai poporului, atunci aceia sunt tirani. Asemenea conducători conlucrează, și în zilele noastre, cu puterile demonice ale lumii, pentru constrângerea și extenuarea popoarelor pământului.

Însă regăsirea acestui mod autentic de viață parohială este posibilă, pentru că se păstrează prin harul lui Dumnezeu modelul viu

al vieții parohiale, pe care îl reprezintă mănăstirile noastre de obște, părinții înduhovniciți, din România și nu numai, care sunt în fiecare epocă conducătorii noștri duhovnicești. Cât timp vor exista mănăstiri ortodoxe, nu se pierde speranța noastră. Mănăstirea reprezintă modelul și îndreptarul vieții noastre parohiale, încă din secolul al IV-lea, când își începe prezența în lume, fiindcă, așa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, în anul 400 (cf. *Comentariul la Faptele Apostolilor*), după cum trăiau primii creștini la Ierusalim, așa trăiau și în epoca lui, dar și până în zilele noastre monahii în mănăstiri. Având călăuză viața mănăstirilor noastre, cred că vor fi revigorate și parohiile noastre, punându-se în legătură spiritualitatea și sociabilitatea, asceza și lucrarea de slujire și de iubire. Episcopii noștri, ca monahi și ei, continuând viața mănăstirii în episcopiile lor (în Ortodoxie, episcopia este mănăstire), reprezintă legătura noastră permanentă cu comunitatea monahală și ne conduc și spre regăsirea identității parohiilor noastre din lume.

**Traducere din limba greacă și note
de Ion Marian Croitoru**